

País

FRANÇOIS MITTERRAND... J JOAN CARLES I?

«Qui pot ser copríncep d'Andorra?»

Aprofitant un sentiment generalitzat de reformes i innovacions que Andorra necessita, José Mario Armero, president d'Europa Press i persona pròxima al rei d'Espanya, ha justificat en alguns articles la necessitat que el monarca passe a ser copríncep andorrà, enlloc del bisbe d'Urgell. Un tema que ha mogut la polèmica al petit país pirinenc.

M. C. Grau Ribot

Una campanya destinada a sensibilitzar els polítics espanyols per arribar a promoure el rei d'Espanya com a copríncep d'Andorra, conjuntament amb el president de la república francesa, ha desencadenat reaccions contundents dels polítics andorrans, que han coincidit a assegurar que «qui ha de decidir és el poble».

Arran d'un article d'opinió signat per **José Mario Armero**, publicat en dos diaris espanyols, i d'unes declaracions del mateix Armero a un mitjà de comunicació andorrà, diversos sectors de la classe política andorrana s'han pronunciat sobre la qüestió de la sobirania, i han palesat el seu descontentament pel fet que, des de fora, es pretengui canviar les institucions del país. Aquestes declaracions arriben en un moment en què, des del Consell d'Europa, s'insta les autoritats andorranes a democratitzar l'estat.

José Mario Armero, advocat, president de l'agència de notícies Europa Press i persona propera al rei, declara en el seu article que «és convenient que Espanya doni suport a la iniciativa danesa en el Consell d'Europa i els desitjos de llibertat i independència del poble andorrà», alhora que assegura que Espanya i França han de compartir la representació dels interessos andorrans a l'estranger, però «res més». Armero manifesta que han de ser «el cap d'estat de França i el rei d'Espanya, successor dels drets del comte d'Urgell, que en el seu dia va lliurar les prerrogatives al bisbe de la Seu d'Urgell, els que garanteixin la independència i la llibertat del Principat d'Andorra, tal

vegada un anacronisme que té una llarga existència i amb un poble que mereix una més gran atenció dels seus veïns espanyols». Les reaccions que aquestes declaracions han provocat a Andorra, on només tenen un escassísim suport, han estat silenciats quasi totalment per la premsa espanyola.

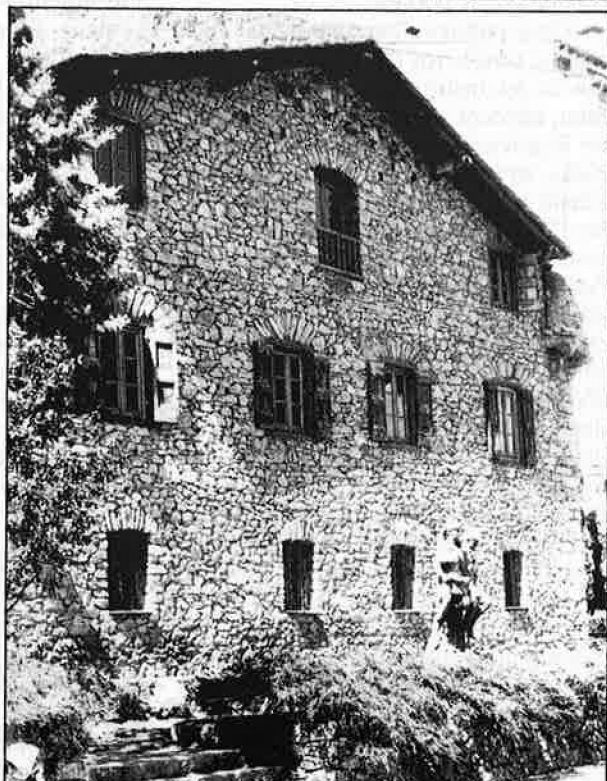
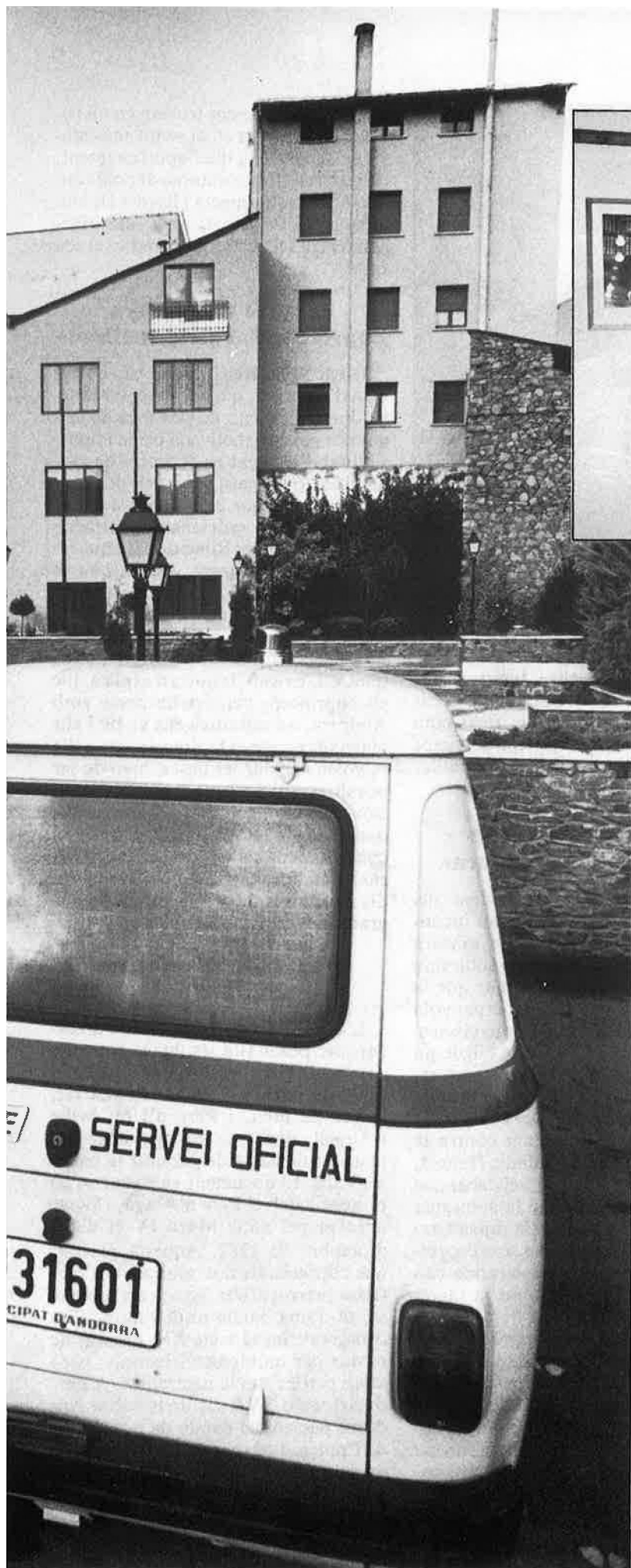
El bisbe de la Seu d'Urgell i copríncep d'Andorra, **Joan Martí**, actualment de viatge a Quito, com a responsable de la Comissió de Mitjans de Comunicació de la Conferència Episcopal Espanyola, per participar en un encontre internacional, no s'ha pronunciat sobre el particular; tanmateix, el mateix **Martí i Alanis** va manifestar l'any 1972 en la presa de possessió del seu càrrec que «si algun dia haig d'entregar el poder, només ho podria fer a aquell que en el seu moment el va atorgar al copríncep episcopal, és a dir, al poble andorrà».

La posició del Vaticà, segons l'article de **José Mario Armero**, aniria en el sentit de no conservar aquest poder temporal per al bisbe, únic exercit fora dels murs del Vaticà. **Armero** explica en el seu escrit que «que el bisbe es retiri a exercir les seves úniques funcions eclesiàstiques, sense interferir en els esdeveniments interns dels andorrans és, segur, un desig de la Santa Seu, acariciat des de fa molts anys».

Els polítics andorrans no volen canviar de copríncep

Les reaccions a la campanya dirigida a donar el poder al rei d'Espanya no han trigat a produir-se; **Francesc Forné**, ex-ministre de Comerç i Indústria i representant d'Andorra la Vella a la Cambra Parlamentària, va quali-

Dalt, Consell General de les Valls. Baix, pagament de la qüestia al bisbe, i seu del Consell.

Els andorrans consideren «bo» l'actual equilibri.

ficar d'«aberració històrica» la proposta formulada per **José Mario Armero**, ja que, segons Forné, «el senyor Armero no pot canviar la història ni els documents institucionals del país, com són els pareatges, que daten de més de 700 anys». Per al conseller d'Andorra la Vella, la sobirania pertany avui als coprínceps, però emana del poble. En les seves declaracions, va explicar que «si mai un dia un dels cosobirans vol prescindir de la sobirania, només la pot traspasar al poble».

Altres polítics s'han manifestat en el mateix sentit, tot desitjant una reforma de les institucions. **Jaume Bartumeu**, advocat i capdavanter de l'Equip de Renovació Comunal d'Andorra la Vella, opina: «No veig cap avantatge a tenir el rei com a copríncep, si no hi ha d'haver un canvi en l'estructura institucional a través d'una constitució». Assenyala, també, que els que tenen la paraula són els andorrans i que, per a ell, «ja està bé el bisbe». La mateixa filosofia apareix en les declaracions d'un altre parlamentari, **Josep Duró**, de la parròquia d'Ordino, que va incidir en el fet que «ningú no ha de decidir per nosaltres; tenim dret a l'autodeterminació i no han de ser els de fora qui ens en donin lliçons», alhora que opinava que aquestes accions posaven en causa la democràcia d'un país.

Andorra considera satisfactori l'actual equilibri entre coprínceps, per més que, en l'opinió de **José Mario Armero**, expressada en un mitjà de comunicació andorrà, la dependència entre el president francès i la mitra de la Seu d'Urgell és «desproporcionada i no té massa sentit». Pel que fa a l'opinió an-

dorrana, expressada per diversos parlamentaris, entre ells, **Josep Duró**, «l'equilibri actual és bo, ja que, si ens trobéssim entre dos estats forts com França i Espanya, depenent dels caps d'estat respectius, la nostra neutralitat potser quedaria afectada».

«No tolerarem cap ingerència estrangera»

El síndic general —president del Parlament— no ha tingut cap inconvenient a pronunciar-se, de manera contundent, en el tema de la sobirania d'Andorra. Després d'afirmar que la mitra d'Urgell i la corona espanyola són dues institucions que li mereixen el més gran respecte, pensa que «sigui qui sigui el que lliga els seus noms a aquestes especulacions —que jo diria pròpies d'altres èpoques i altres sistemes polítics—, estan atemptant contra la seva honorabilitat». El síndic francès, **Cerqueda**, considera que «el debat que es pugui instaurar sobre la sobirania d'Andorra és competència única i exclusiva dels andorrans i els seus coprínceps; els andorrans no tolerarem cap ingerència estrangera sobre la matèria».

En aquest sentit, i després d'assenyalar que els andorrans són els qui han fet els coprínceps dipositaris del poder temporal, el president de la Cambra andorrana s'ha pronunciat sobre la resolució del Consell d'Europa que insta a democratitzar el país, assenyalant que «ningú no pot immiscir-se en els afers interns d'un país, per petit que sigui». Finalment, i pel que fa a la reforma de les institucions, ha in-

cidit en el fet que ens trobem en un període de reforma en el sentit més ampli de la paraula i que, oportunament, els governants presentaran al poble andorrà la seva proposta i llavors els ciutadans del Principat, amb tota independència i llibertat, designaran el seu futur.

«cEl rei d'Espanya copríncep?... impossible!»

Oscar Ribas Reig, primer cap de govern d'Andorra, que va presentar la seva dimissió al cap de poc més de dos anys de govern, motivada per la impossibilitat d'avançar en el procés de modernització del país, separa els dos conceptes i opina que és impossible que el rei d'Espanya esdevingui copríncep d'Andorra. **Oscar Ribas** declara que no és aquesta la primera vegada que es parla de la qüestió, alhora que assegura que un pas així no és justificable de cap manera, ni sobre bases històriques, jurídiques «ni encara menys, polítiques». L'ex-cap de govern explica que els coprínceps van fer un pacte amb Andorra, «a nosaltres ens va bé i ells mateixos accepten la situació; si un dia es volen canviar les bases, hem de ser nosaltres qui prenguem aquesta decisió». Ribas afegeix que «és impossible que es fés aquesta operació sense el consentiment i el vot del poble andorrà». Finalment, opina que, si mai un dia es canviés de sobirà, no hi hauria grans canvis arreu del país.

Dos sobirans per un copríncep

L'any 1278 es signaven els Pareatges, per posar fi a les lluites entre els comtes de Foix i el Bisbat d'Urgell. El dia 8 de setembre, **Roger Bernat III**, comte de Foix, i **Pere d'Urgell**, bisbe d'Urgell, signaven aquest primer Pareatge, que havia de garantir la pau a les Valls. El document va signar-se en presència del rei **Pere d'Aragó**, i va ser aprovat pel papa **Martí IV** el dia 7 d'octubre de 1282. Aquesta paritat, que conferia als dos sobirans les mateixes prerrogatives, sense cap submissió ni d'una banda ni de l'altra, s'ha conservat fins el segle XX, després de passar per múltiples vicissituds, però sense perdre mai la neutralitat. A partir del segle XVII els drets sobre Andorra passen del comte de Foix al rei de França, i la sobirania és compartida entre l'església d'Urgell i la corona francesa.

Més tard, aquests drets van passar al cap de l'estat francès, com a successor de la casa de Foix i dels reis de Na-

Andorra: la complexitat del poder

Per a tot estranger que arriba a Andorra, aconseguir entendre, en un sol dia, el funcionament institucional del país és pràcticament impossible. És una cosa que s'ha de pair i, amb el cap fred, començar a esbrinar qui mana què.,.

Els caps d'estat són els coprínceps. Des dels Pareiaícs, la sobirania ha estat compartida pel copríncep francès —avui el president de la República, a títol persona!— i pel copríncep episcopal, el bisbe de la Seu d'Urgell. Els dos cosobirans tenen un representant en territori propi —delegat permanent—, amb poder legislatiu, per delegació dels coprínceps. Aquestes disposicions legislatives prenen la forma de decrets. Els delegats permanents tenen també l'atribució administrativa de l'acceptació del «recurs en queixa» que ets formulen els administrats. El delegat permanent de la Mitra és un clergue i, el del copríncep francès, és el prefecte dels Pirineus Orientals. Els coprínceps tenen cadascun un representant en territori andorrà: els veguers. Són nomenats personalment per cada copríncep, administren la justícia i tenen la policia a les seves ordres. Les vegueries fan ofici de consolsats, i lliuren visats sobre passaports per entrar a França i Espanya. Els batlles —dos per cada vegueria— depenen dels veguers i fan ofici de jutges d'instruc-

ció i també jutges de pau. Tant els delegats permanents com el veguers obtenen la nacionalitat andorrana durant el temps del seu mandat, igualment com els coprínceps, que disposen de passaport andorrà.

Des del mes de gener del 1982, hi ha el govern d'Andorra, constituït seguint el Decret de Reforma de les institucions del gener del 1981. El cap de govern és nomenat pel Consell General, i ell mateix escull els que han de compondre el seu gabinet, un màxim de sis consellers. El Consell General és la cambra parlamentària, i està format per vint-i-vuit consellers generats, elegits al sufragi parroquial —cada parròquia o municipi n'elegeix quatre—, amb el sistema majoritari. Els consellers estan presidits pel

síndic general i pel sots-síndic, elegits per la totalitat dels consellers. El cap de govern ha de donar compte al Consell de la seva actuació i presentar, cada any, un discurs d'orientació política. Tant el consell com el govern poden presentar propostes o projectes de llei, que han de ser aprovats per la cambra parlamentària.

Un total de set parròquies o circumscipcions formen el Principat d'Andorra. Cadascuna elegeix el Comú —consistori— i els dos cònsols —alcaldes—. El comú està format per deu regidors i tenen el poder administratiu de cada circumscipcio. Igualment, el sistema electoral és el majoritari a dues voltes, sempre que es faci necessari, si el candidat no ha obtingut majoria absoluta. •

Aspecte del pati de la Casa de la Vall, seu del Consell General.

varra. El poble andorrà ha desitjat sempre mantenir els dos coprínceps. Així, quan l'any 1793, davant la nova estructura constitucional revolucionària francesa, Andorra es troba deslliçada del copríncep francès, no triga a sol·licitar el restabliment de la situació anterior. El mes de març de l'any 1806, Napoleó I reinstaura el Copríncipat. Les voluntats del poble han estat sempre respectades pels sobirans. La història ens mostra que, quan Andorra s'ha manifestat contrària a una decisió dels coprínceps, aquests no han anat mai en contra de la voluntat de tot un país. L'any 1941 en trobem un clar exemple. El sufragi universal va ser suprimit en les eleccions andorranes. La resposta dels elegits en els comicis següents, l'any 1945, va ser unànime: van refusar de prestar jurament per no haver estat elegits per sufragi universal. L'any següent, els coprínceps restablien l'antic sistema.

Els drets del comte d'Urgell sobre

Andorra apareixen ja en el text de la consagració de la Catedral de la Seu d'Urgell, l'any 839, primer document existent sobre les Valls, en què s'enumeren les diferents parròquies de la diòcesi d'Urgell. A partir del segle XI, els poders del bisbe sobre Andorra augmenten progressivament. Els comtes d'Urgell fan cessions sobre terres i béns, transformant el poder episcopal en una veritable sobirania. L'any 1133, el comte d'Urgell, Ermengol VI, va donar a Pere, bisbe d'Urgell, tot el que posseïa a les Valls d'Andorra i Arcavell, i demanà als andorrans de retre-li homenatge com a senyor. L'any

1176, els homes d'Andorra van comprometre's a pagar un impost al bisbe sobre el gra, els corders, la llana i altre bestiar, i reconeixien, alhora, la sobirania del bisbe, comproment-se a posar al seu servei, en cas de conflicte, un home armat per cada casa. Més tard, els anys 1186 i 1199, els andorrans juren de nou fidelitat al bisbe, tot reconeixent-li la seva sobirania.

Andorra en el panorama internacional

El Principat d'Andorra no està present en cap organisme internacional

**llibreria - papereria.
materialí oficina
objectes escriptori.**

jocs.

**_belles arts_
dibuix tècnic.**

distribuïdor per la zona de:

Letrasef

passeig maragall,84

telèfon 351 54 02

barcelona

Flotats

I • Teatre
Poliorama

com a membre de ple dret. A punt va estar d'entrar a l'UIT (Unió Internacional de Telecomunicacions) durant l'any 1982, però una extrema rigidesa per part dels dirigents d'aquest organisme, que no comptaren els vots que donaven l'entrada al Principat per haver arribat més enllà del termini previst, va fer fracassar l'operació. Per presentar la candidatura andorrana, a l'UIT van ser necessàries les signatures dels dos coprínceps, els caps d'estat. Va ser aquesta l'única ocasió en què van accedir a presentar el Principat en un organisme internacional. Darrerament, ha sortit a la llum la qüestió de l'entrada d'Andorra a l'OMT (Organització Mundial del Turisme), arran d'unes declaracions del secretari general de l'entitat, **Willibald P. Pahr**, que va revelar qu'è divergències entre els dos coprínceps a l'hora de pronunciar-se sobre si Andorra havia de figurar-hi com a membre de ple dret o associat van fer impossible cap acord. Mentre que el copríncep mitrat es mostrava favorable al fet que Andorra entrés a l'OMT com a membre de ple dret, el copríncep francès estava perquè hi figurés com a membre associat, com Macao o Puerto Rico.

Els drets civils al principat

A finals del mes de juny s'havia previst l'examen d'una proposta de dotze parlamentaris europeus demanant els drets civils per a Andorra, al si del Consell d'Europa. Un parlamentari danès, **Bjorn Elmsquist**, va presentar aquesta proposta de resolució en què demanava, essencialment, una reforma de les institucions polítiques d'Andorra, en consonància amb la Convenció Europea dels Drets de l'Home. El Consell General de les Valls va aprovar per unanimitat, el dia 31 de març del 1978, l'adhesió d'Andorra a la Convenció Europea dels Drets Humans, per la seva part, els coprínceps no han cursat la demanda d'adhesió d'Andorra a aquesta Convenció.

Recentment s'ha constituït al Principat un grup anomenat «Europa», que vol donar suport a totes les iniciatives per fer evolucionar el país. Segons aquest grup, els coprínceps no han cursat la demanda d'adhesió a la Convenció dels Drets Humans per dues raons fonamentals, i així ho ha manifestat mitjançant dos dels seus membres, **Roger Rossell** i **Jordi Llovera**, en unes declaracions a un setmanari andorrà: «Potser un dels coprínceps no està disposat a perdre el poder que li dóna dins d'Andorra l'absència de Drets Civils. Això ja ho va expressar ben clar **Ricard**

Fiter al Congrés Liberal d'Hamburg... L'altra raó és que potser es planteja un problema de credibilitat de firma com a cap d'estat per un dels coprínceps. «Si aquest fet ha de ser un fre definitiu per obtenir els Drets Civils, no en volem patir les conseqüències».

La polèmica del dret d'associació

A Andorra no estan reconeguts els drets d'expressió, associació, matrimoni i registre civil, divorci, llibertat de culte, i altres. Aquesta qüestió frena la promulgació del Codi de l'Administració, el primer text legal que defensarà els drets de l'administrat. Els coprínceps volen incloure un article en què es declari la llibertat d'expressió, associació i altres drets de la persona. Aquesta és la condició «sine qua non» per consensuar aquest Codi. La posició andorrana, expressada per la Comissió Permanent del Consell, que presideix el síndic general —president de la Cambra Parlamentària—, va en el sentit de separar el que podria ser un text constitucional —al Principat no hi ha constitució escrita—, del que és un text purament administratiu.

De moment, no hi ha consens entre els representants dels coprínceps i els del poble, però, segons fonts properes al Consell General, podria convocar-se un ple de la Cambra per aprovar el text segons l'entén la Comissió del Consell, o sigui, redactar un preàmbul al Codi de l'Administració on s'expressi la voluntat d'anar cap al reconeixement de tots els drets, però separar les dues qüestions. L'aprovació del Codi comportarà la creació del Tribunal Administratiu i Fiscal —un Contenciós Administratiu—, fet que es tradueix en un pas endavant en la reforma de les institucions, prou encallada i lenta en el moment present. Andorra ha d'encaminar-se cap a l'assoliment del seu país com un estat, amb tot el que això comporta. Potser caldrà que un dia es pronunciï per decidir si vol o no coprínceps; si els vol constitucionalitzar, que regnin sense governar i que el poble sigui lliure d'escollir el seu destí. La negociació amb el Mercat Comú, pot donar-li aquest reconeixement com a estat que tant necessita. Un estat que ha d'avaluar els dos coprínceps, amb una sobirania paritària i indivisa, com desitgen els andorrans. La condició eclesiàstica del copríncep episcopal pot ser qüestionada per alguns. Que ho sigui des de dintre és una cosa. Des de fora, com declarava un parlamentari, pot posar en causa la democràcia d'un país.